

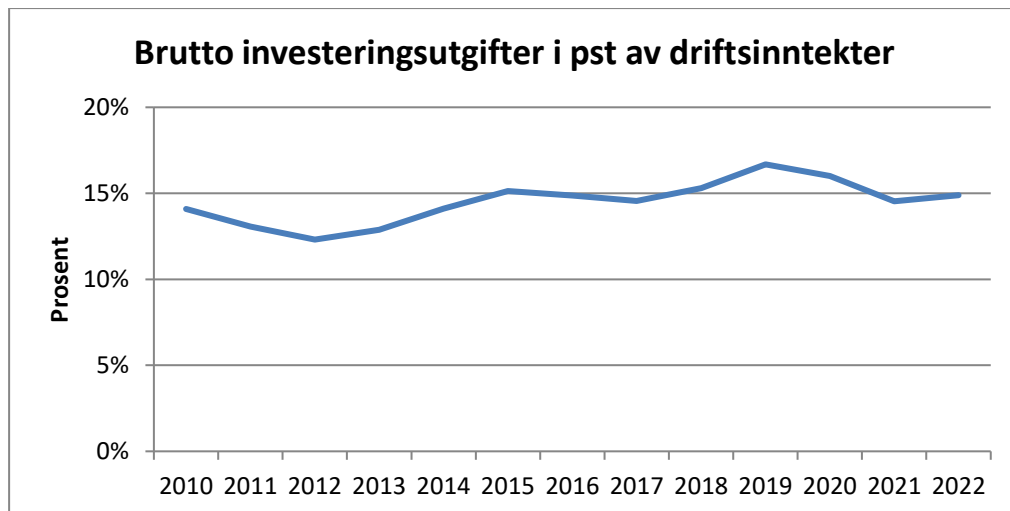
Innholdsfortegnelse

Stabilt økonomisk handlingsrom i kommunene i 2022	1
Kommunenes økonomiske handlingsrom.....	4
Vedlegg - Nærmere om de enkelte indikatorene	8
Korrigert netto lånegjeld	8
Korrigert netto driftsresultat.....	9
Disposisjonsfond	10

Stabilt økonomisk handlingsrom i kommunene i 2022

Kommunenes regnskapstall (konsern)¹ viser at kommunene investerte for 84 mrd. kroner i 2022. Korrigert netto lånegjeld² økte med 32 mrd. kroner til 488 mrd. kroner. To tredjedeler av kommunene har større grad av økonomisk handlingsrom.

Kommunenes investeringsutgifter økte i 2022 til 84 mrd. kroner etter å ha ligget i underkant av 80 mrd. kroner de to foregående årene. Kommunenes inntekter har samtidig økt med 13,8 prosent fra 2020 til 2022, og som andel av inntektene har investeringene falt fra 16,0 prosent i 2020 til 14,9 prosent i 2022. Investeringsnivået i 2021 og 2022, målt som andel av inntekt, er for øvrig på nivå med perioden 2015 – 2018³.

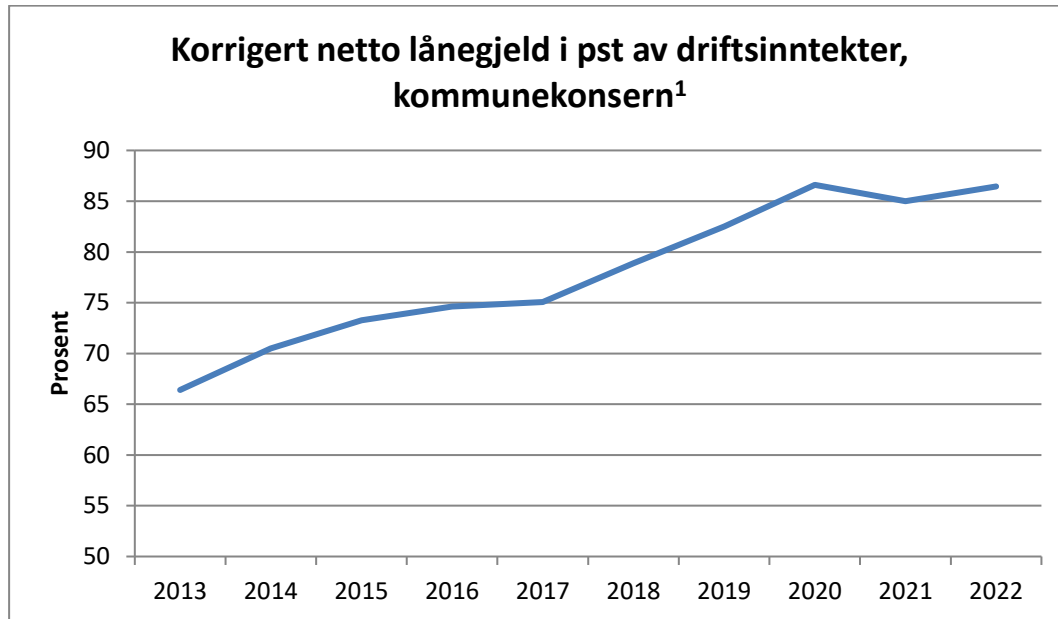
Figur 1 – Brutto investeringsutgifter i prosent av driftsinntekter 2010 - 2022, SSB-Kostra

¹ Konsernregnskap omfatter i tillegg til kommuneregnskapet også kommunale foretak (KF), kommunens andel i interkommunale selskap (IKS) og kommunens andel i interkommunale samarbeid som er egne rettssubjekter.

² Korrigert netto lånegjeld er langsiktig gjeld fratrukket pensjonsforpliktelser, utlån, ubrukte lånemidler og ubundne investeringsfond (korrigert for eventuelt udekket i investeringsregnskapet)

³ Reelt sett er nok investeringsnivået i 2022 noe høyere enn det forholdstallet indikerer. Dette skyldes at deler av driftsinntektene i 2022 er knyttet til ekstraordinær skattevekst som ikke videreføres til kommende regnskapsår.

En stor del av kommunenes investeringsaktivitet er lånefinansiert og kommunenes korrigerede netto lånegjeld økte med 32 mrd. kroner eller 7,1 prosent fra 2021, mens veksten i driftsinntektene var på 5,3 prosent. Korrigerede netto lånegjeld som andel av driftsinntektene gikk som følge av dette opp med 1,5 prosentpoeng fra foregående år og endte på 86,5 prosent.

Figur 2 – Korrigerede netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter 2013 - 2022, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra

En gjeldsvekst høyere enn inntektsveksten har vært hovedregelen i siste 10 års periode. Korrigerede netto lånegjeld har økt fra 66,4 prosent av driftsinntektene i 2013 til 86,5 prosent i 2022.

Den sterke gjeldsveksten har ført til at mange kommuner begynner å få et høyt gjeldsnivå. I 2022 hadde 30 prosent av kommunene korrigerede netto lånegjeld som var høyere enn driftsinntektene, mens det i 2014 var kun 10 prosent av kommunene som hadde så høy gjeld. Kommunegruppen med 20 – 50 000 innbyggere har høyest andel kommuner med korrigerede lånegjeld som overstiger driftsinntektene med 44 prosent. Lavest andel kommuner med høy gjeld finner vi blant kommunene med under 3 000 innbyggere, hvor 17 prosent har korrigerede lånegjeld som overstiger driftsinntektene.

	Kommuner i 2022 med korrigerede lånegjeld som overstiger driftsinntektene	
	Antall	Andel av kommunene i kommunegruppen
Kommuner med under 3 000 innbyggere	22	17 %
Kommuner med under 3 000 - 10 000 innbyggere	42	37 %
Kommuner med under 10 000 - 20 000 innbyggere	18	39 %
Kommuner med under 20 000 - 50 000 innbyggere	20	44 %
Kommuner med over 50 000 innbyggere	4	20 %
Alle kommuner	106	30 %

Tabell 1 – Korrigerede lånegjeld sammenlignet med driftsinntekter, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra

I vurdering av økonomisk handlingsrom kan det imidlertid ikke bare ses på gjeldsnivå. Det bør også ses hen til om kommunene har tilstrekkelige reserver for å møte uforutsette negative utslag i økonomien, uten at dette får umiddelbare konsekvenser for tjenestetilbudet. Reserver kan også brukes for å både øke egenfinansieringen av investeringer og finansiere gjentakende, men ikke årlige, driftsutgifter. Netto driftsresultat og disposisjonsfond er størrelser som sier noe om dette.

KS gjennomfører årlig en analyse av den enkelte kommunes økonomiske handlingsrom vurdert ut fra følgende indikatorer (som andel av driftsinntekter):

- Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
- Netto lånegjeld fratrukket ubundne investeringsfond
- Disposisjonsfond inkludert samlet merforbruk i driftsregnskapet til senere inndekning

KS benytter en tilnærming som innebærer at det beregnes en egen indikator for økonomisk handlingsrom per kommune etter følgende prinsipper⁴:

- Netto driftsresultat etter bundne fondsavsetninger som andel av driftsinntekter er tatt direkte inn analysen. Isolert sett vurderes et resultat på under 1 prosent av driftsinntektene å indikere begrenset grad av økonomisk handlingsrom, et resultat på 1 - 2 prosent av driftsinntektene ses som en indikasjon på moderat økonomisk handlingsrom og et resultat på over 2 prosent antas å indikere større grad av økonomisk handlingsrom.
- For netto lånegjeld fratrukket ubundne investeringsfond er et nivå på 85 prosent av driftsinntektene satt til indikatorverdien 1. For hvert prosentpoeng lånegjelden avviker fra 85 prosent av driftsinntektene gis det i indikatoren et fradrag eller tillegg på 0,05 prosentpoeng i indikatoren for korrigert lånegjeld. For eksempel vil da en kommune med lånegjeld på 70 prosent av driftsinntektene få en indikatorverdi på 1,75, mens en kommune med lånegjeld på 130 prosent av driftsinntektene vil få en indikatorverdi på minus 1,25.
- For disposisjonsfond inkludert samlet merforbruk i driftsregnskapet til senere inndekning er et nivå på 5 prosent av driftsinntektene satt til indikatorverdien 1. For hvert prosentpoeng fondsreserven avviker fra dette nivået gis det i indikatoren for disposisjonsfond et fradrag eller tillegg på 0,33 prosentpoeng. For eksempel vil da en kommune med fondsreserve på 2 prosent av driftsinntektene få en indikatorverdi på 0, mens en kommune med fondsreserve på 12 prosent av driftsinntektene vil få en indikatorverdi på 3,25.

Indikatortilnærmingen for korrigert netto lånegjeld og disposisjon inkl. merforbruk innebærer en kalibrering av disse to kriteriene til formater som er sammenlignbart med netto driftsresultat. Dette gjør det også mulig å beregne en samlet indikator for økonomisk handlingsrom⁵. Graden av økonomisk handlingsrom uttrykt gjennom den samlede indikatoren, vil med denne tilnærmingen være slik at man da kan bruke samme grenseverdier for det økonomiske handlingsrommet som for korrigert netto driftsresultat.

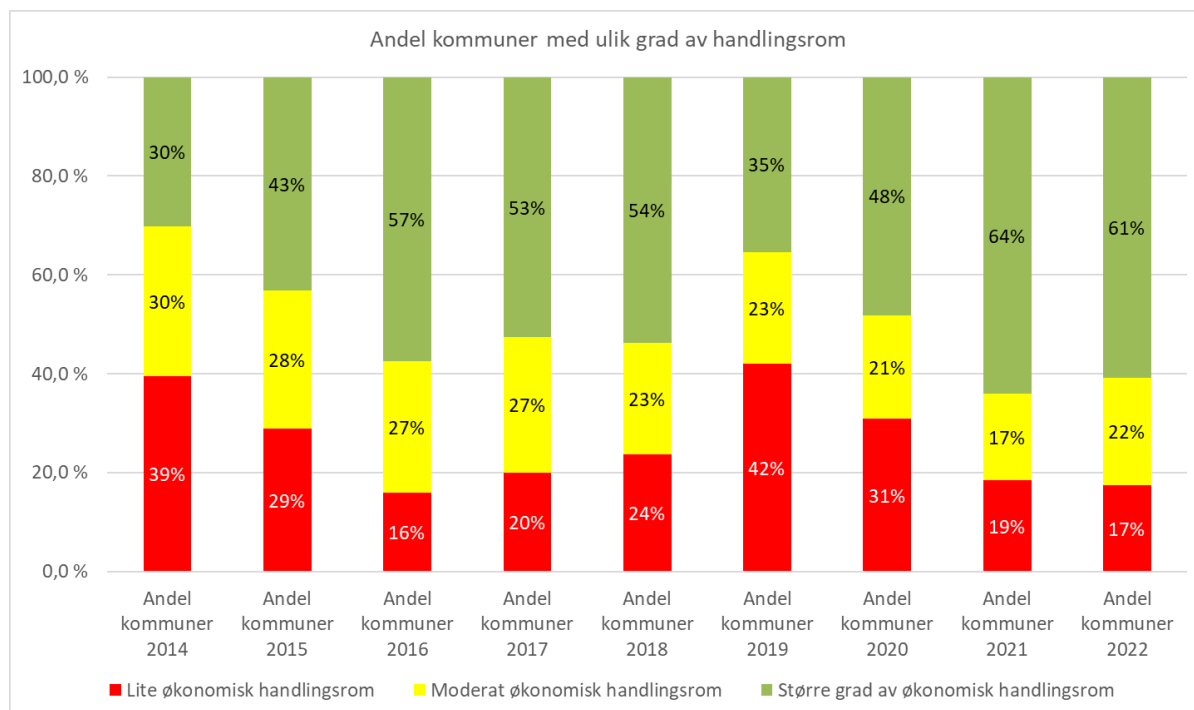
Begrenset økonomisk handlingsrom	Samlet indikator mindre enn 1
Moderat økonomisk handlingsrom	Samlet indikator mellom 1 og 2
Større grad av økonomisk handlingsrom	Samlet indikator over 2

⁴ Utgangspunktet for indikatorvalget i KS analysen er Riksrevisjonen i dokument 3:5 (2014-2015). Både indikatordefinisjoner og analyseopplegg er imidlertid videreutviklet over tid

⁵ KS har valgt å legge lik vekt på de tre indikatorene når de vektetes sammen til en samlet indikator for økonomisk handlingsrom.

Kommunenes økonomiske handlingsrom.

61 prosent av kommunene anses å ha større grad av økonomisk handlingsrom i 2022. På den annen side er det 62 kommuner (17 pst) som vurderes å ha begrenset økonomisk handlingsrom, en liten reduksjon fra 2021 hvor det var 66 kommuner (19 pst) som hadde begrenset økonomisk handlingsrom.

Figur 3 – Andel kommuner med ulik grad av økonomisk handlingsrom i perioden 2014 – 2022, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra.

Økonomisk handlingsrom i kommunene er i 2022 om lag på nivå med 2021 og marginalt bedre enn perioden 2016 – 2018.

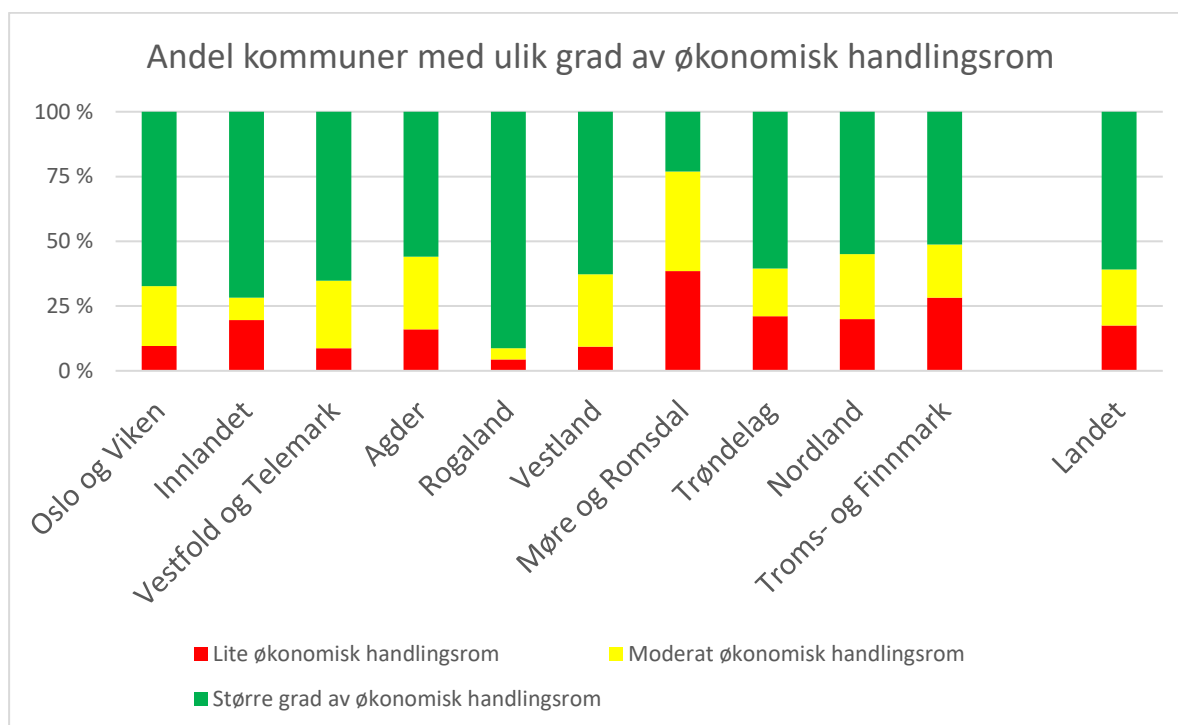
I alle disse årene har skatteinntektene for kommunene samlet blitt betydelig høyere enn anslåtte skatteinntekter i budsjettssammenheng. En stor del av disse merskatteinntektene har først blitt kjent så sent på året at de ofte har vært udisponerte ved årets utgang. Merskatteinntektene har dermed bidratt til å trekke opp kommunens netto driftsresultat. Dette har igjen bidratt til å øke kommunenes bufferkapital, representert med disposisjonsfondet. Det er samtidig grunn til å merke seg at denne type inntekter er av ekstraordinær karakter som ikke videreføres til kommende budsjettår.

Sett i lys av dette er det ikke usannsynlig at reelt økonomisk handlingsrom kan være noe overvurdert i år hvor kommunene får uforutsette inntekter mot slutten av året. Dette er imidlertid en utfordring av generell karakter, og ikke et forhold som er knyttet til KS' analysen. På den annen side kan det se ut til at mange kommuner har benyttet uforutsette merskatteinntekter i disse årene til en permanent styrking av sin bufferkapital mot uforutsette negative utslag i økonomien (disposisjonsfondet). For kommunene samlet er korrigert disposisjonsfond⁶ økt fra 7,8 prosent av driftsinntektene i 2015 til 14,7 prosent i 2022. Dette bidrar isolert sett til en styrking av kommunenes langsiktige handlingsrom.

Inndeles kommunene etter fylke er det Rogaland som har den høyeste andelen kommuner med større grad av økonomisk handlingsrom i 2022 med 91 prosent. Størst andel av kommuner med begrenset økonomisk handlingsrom har Møre og Romsdal hvor 38 prosent av kommunene er i denne kategorien, etterfulgt av Troms og Finnmark med 28 prosent av kommunene. Om dette er en

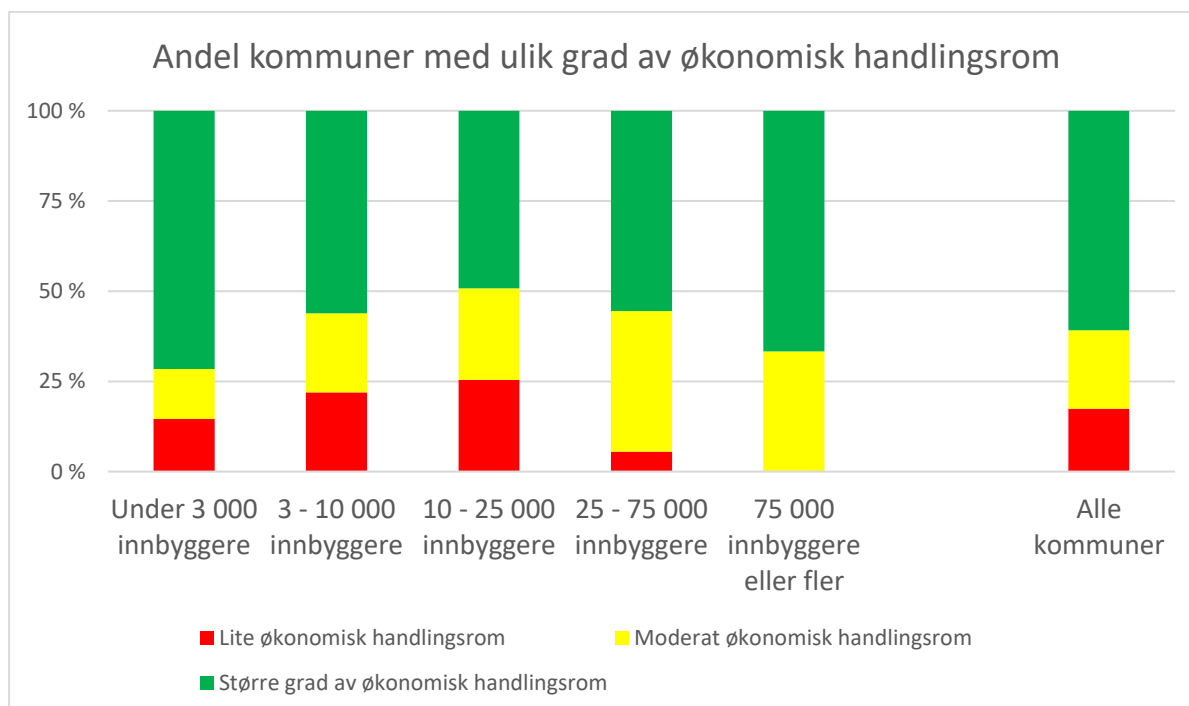
⁶ Disposisjonsfond inkl. samlet merforbruk til inndecking i senere år (i 2019 og tidligere år også inkludert regnskapsmessig mindreforbruk)

indikasjon på at kommunene i ulike deler av landet prioriterer ulikt eller om det er andre faktorer som påvirker kommunenes økonomiske handlingsrom, er det imidlertid ikke mulig å si noe om ut fra tallmaterialet som KS benytter.

Figur 4 – Kommuner sortert etter fylke og gruppert etter grad av økonomisk handlingsrom i 2022, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra

Kommunene med under 3 000 innbyggere har den høyeste andelen av kommuner med større grad av økonomisk handlingsrom i 2022, hvor 72 prosent er i denne kategorien. Deretter følger kommunene med mer enn 75 000 innbyggere, hvor 67 prosent vurderes å ha større grad av økonomisk handlingsrom. Det er ingen av de største kommunene som vurderes å ha begrenset økonomisk handlingsrom.

Figur 5 – Økonomisk handlingsrom etter kommunistørrelse 2022, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra

Av de 62 kommunene som vurderes å ha begrenset økonomisk handlingsrom i 2022, er det 11 kommuner som vurderes å ha et økonomisk handlingsrom som er svært begrenset. Troms og Finnmark har flest kommuner med svært begrenset handlingsrom med 4, etterfulgt av Innlandet med 3 kommuner. En indeks lavere enn minus 1 er en klar indikasjon på at aktivitetsnivået i kommunen er høyere enn det inntektene kan bære over tid.

40 av de 66 kommunene med begrenset økonomisk handlingsrom har en indeks for økonomisk handlingsrom mellom 0 og 1, hvilket indikerer at handlingsrommet er noe mindre begrenset.

	Antall kommuner
Noe mindre begrenset (indeks 0 til 1)	39
Begrenset (indeks - 1 til 0)	12
Svært begrenset (indeks lavere enn - 1)	11

Tabell 2 – 62 kommuner med begrenset handlingsrom i 2022 gruppert etter graden av begrenset handlingsrom, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra

Som omtalt ovenfor er graden av økonomisk handlingsrom i kommunene samlet sett om lag uendret fra 2021 til 2022. Analysen viser at dette også er et hovedtrekk som gjelder på kommunenivå. Størst stabilitet er det blant kommunene med større grad av økonomisk handlefrihet hvor 84 prosent av kommunene som var i denne kategorien i 2021 også er det i 2022. Samtidig er det 4 prosent av kommunene som hadde større grad av økonomisk handlingsrom i 2021 som vurderes å ha begrenset økonomisk handlingsrom i 2022. Av kommunene med begrenset økonomisk handlingsrom i 2021 er det 58 prosent som fortsatt vurderes å ha dette i 2022, mens 12 prosent av kommunene har gått fra å ha begrenset økonomisk handlingsrom i 2021 til større grad av økonomisk handlingsrom i 2022.

		2022		
		Større grad av økonomisk handlingsrom	Moderat grad av økonomisk handlingsrom	Begrenset økonomisk handlingsrom
2021	Større grad av økonomisk handlingsrom	84 %	12 %	4 %
	Moderat grad av økonomisk handlingsrom	27 %	47 %	26 %
	Begrenset økonomisk handlingsrom	12 %	30 %	58 %

Tabell 3 – Kommunene gruppert etter grad av økonomisk handlingsrom i 2021 og 2022, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra.

Som vedlegg til notatet følger en oversikt som viser vurdering av økonomiske handlingsrom på kommunenivå med de kriteriene som er benyttet i dette notatet.

Analysen som KS har gjort vurderes å gi en god beskrivelse av situasjonen på landsbasis. Samtidig gir den også et godt utgangspunkt for å belyse situasjonen for den enkelte kommune. Det er likevel flere faktorer som vil påvirke det økonomiske handlingsrommet som må inkluderes i mer dyptgående analyser av økonomisk handlingsrom på kommunenivå. Eksempler på dette er:

- at det isolert fokuseres på netto lånegjeld i analysen, mens det ikke tas høyde for andre langsiktige økonomiske bindinger i form av leieavtaler etc. Dette kan medføre at det økonomiske handlingsrommet for enkeltkommuner i analysen er overvurdert.
- større engangsutgifter til f.eks. vedlikehold i driftsregnskapet for 2022 som er finansiert med bruk av disposisjonsfond. Dette reduserer netto driftsresultat, og kan slik sett ha bidratt til å undervurdere det underliggende økonomiske handlingsrommet i driften. Motsatt vil det være for større engangsinntekter avsatt til disposisjonsfond.
- i hvilken grad det er knyttet særskilt risiko til kommunens gjeld. Behov for refinansiering av en større del av de langsiktige lånene i nær fremtid er en slik risiko (refinansieringsrisikoen). Denne er knyttet til sannsynligheten for at det ikke er mulig å få refinansiert sine lån på ønsket tidspunkt til en akseptabel rente. Refinansieringsrisikoen vil også variere ut fra om kommunen har fri egenkapital til selv å kunne refinansiere egne lån i en mellomperiode. Kommuner med begrenset økonomisk handlingsrom er dermed særlig utsatt siden kommunen har begrensede frie fondsreserver.

Bruk av kortsiktige lån med løpetid på under 1 år, såkalte sertifikatlån, til finansiering av investeringer er et eksempel på et element som bør inkluderes i mer dyptgående analyser av økonomisk handlingsrom på kommunenivå. I 2022 var det 37 kommuner som hadde sertifikatlån som utgjorde mer enn 25 prosent av driftsinntektene, hvorav 4 også hadde begrenset økonomisk handlingsrom i KS' analyse.

	Alle kommuner	Kommuner med begrenset økonomisk handlingsrom
Har ikke sertifikatlån	237	14
Serifikatlån utgjør under 25 pst av driftsinntekter	81	3
Serifikatlån utgjør 25 - 50 pst av driftsinntekter	28	1
Serifikatlån utgjør mer enn 50 pst av driftsinntekter	9	3
Sum kommuner	355	21

Tabell 4 – Sertifikatlån antall kommuner, sammenstilt av KS basert på tall fra SSB Kostra

Vedlegg - Nærmere om de enkelte indikatorene

Korrigert netto lånegjeld

Som indikator for lånegjeld er det tatt utgangspunkt i netto lånegjeld (langsiktig gjeld fratrukket pensjonsforpliktelser, utlån og ubrukte lånemidler). Det er imidlertid store variasjoner kommunene imellom når det gjelder i hvilken grad kommunen har egenkapitalreserver som kan brukes til finansiering av fremtidige investeringer eller ekstraordinær nedbetaling av gjeld. I analysen tas det hensyn til dette ved at det benyttes en korrigert netto lånegjeld definert som; netto lånegjeld fratrukket ubundne investeringsfond og korrigert for udekket⁷ i investeringsregnskapet.

Korrigert netto lånegjeld ved utgangen av 2022 varierer fra 3 til 223 prosent av brutto driftsinntekter. Det er ingen entydig grense for når en kommune kan sies å ha et høyt gjeldsnivå. I 2022 utgjorde korrigert netto lånegjeld for alle landets kommuner (konserntall) 86,5 prosent av inntektene, hvilket er en økning på 1,5 prosentpoeng fra foregående år. Mediankommunen hadde i 2022 en korrigert netto lånegjeld på 82,7 prosent av driftsinntektene, en nedgang med 1,0 prosentpoeng fra 2021.

I KS' analyse av økonomisk handlingsrom er et nivå på korrigert netto lånegjeld på 85 prosent av driftsinntektene isolert sett vurdert å være en indikasjon på begrenset handlingsrom. Dette gjeldsnivået er derfor satt til indikatorverdien 1, slik at det blir sammenlignbart med et netto driftsresultat på 1 prosent av driftsinntektene og isolert sett en indikasjon på begrenset økonomisk handlingsrom. For hvert prosentpoeng lånegjelden avviker fra 85 prosent av driftsinntektene gis det i indikatoren for lånegjeld et fradrag eller tillegg på 0,05 prosentpoeng.

Ut fra denne inndelingen vurderes 168 (47 pst) av kommunene å ha en gjeldsbelastning som isolert sett trekker i retning av begrenset økonomisk handlingsrom (over 85 prosent av driftsinntektene), mens 87 kommuner (25 pst) har en gjeldsgjeldsbelastning som trekker i retning av større grad av økonomisk handlingsrom (under 65 pst av inntektene). Andelen kommuner med høy korrigert lånegjeld (over 85 prosent av driftsinntektene) har økt fra 27 prosent i 2015 til 47 prosent i 2022.

Netto lånegjeld korrigert for ubundne investeringsfond

	Høyere enn 85 pst av driftsinntekter	65 -85 pst av driftsinntekter	Lavere enn 65 pst av driftsinntekter
2022	168	100	87
2021	167	104	85
2020	185	89	81
-----Kommunereform, færre kommuner-----			
2019	197	121	101
2018	157	141	124
2017	145	135	146
2016	126	141	161
2015	115	131	182

Tabell 5 – Korrigert netto lånegjeld som andel av driftsinntekter 2015 – 2022, antall kommuner etter kategori. Sammenstilt av KS basert på tall fra SSB Kostra

⁷ Udekket i investeringsregnskapet kan sammenlignes med regnskapsmessig merforbruk i driftsregnskapet. Udekket gir uttrykk for om det er behov for tilleggsfinansiering av allerede foretatte og bokførte investeringer. Inntil 2019 ble det også tatt hensyn til udisponert finansiering i investeringsregnskapet, men dette er et regnskapsbegrep som ikke lenger er i bruk med ny kommunelov fra 2020.

Korrigert netto driftsresultat

Netto driftsresultat er et måltall for hvor stor andel av driftsinntektene som kan benyttes til avsetninger og finansiering av investeringer. Netto driftsresultat bør korrigeres for netto bundne fondsavsetninger når man skal belyse økonomisk handlingsrom, spesielt på kommunenivå. Gjennom denne korreksjonen får man tatt hensyn til disposisjoner som kommunen er pliktig til å foreta ved avleggelsen av regnskapet, og som i hovedsak gjelder periodiseringer av inntektsføringer som er foretatt i regnskapet.

Netto driftsresultat for kommunene etter bundne fondsavsetninger var i 2022 på 3,4 prosent av driftsinntektene. Dette er 0,7 prosentpoeng høyere enn i 2021. Resultatet i 2022 er om lag det dobbelte av det anbefalte gjennomsnittsnivået fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU)⁸. Sammenligning av resultatutviklingen over tid i perioden 2015 til 2022 vanskeliggjøres både som følge av at covid-19 pandemien, og at skatteinntektene i de fleste av årene denne perioden, i større eller mindre grad, har blitt høyere enn opprinnelig anslått. I tillegg har det i enkeltår vært store utbetalinger fra havbruksfondet som trekker opp resultatet i disse årene.

I grupperingen av kommuner etter resultat har KS har i sin analyse tatt utgangspunkt i det anbefalte gjennomsnittsnivået fra TBU, og lagt til grunn at et korrigert netto driftsresultat på under 1 prosent av driftsinntektene isolert sett indikerer et begrenset økonomisk handlingsrom. Videre at korrigert netto driftsresultat mellom 1 og 2 prosent indikerer moderat økonomisk handlingsrom, mens over 2 prosent indikerer større grad av økonomisk handlingsrom.

Netto driftsresultat etter netto bunde fondsavsetninger

	Lavere enn 1,0 pst av driftsinntekter	1,0 - 2,0 pst av driftsinntekter	Høyere enn 2,0 pst av driftsinntekter
2022	85	53	217
2021	69	35	252
2020	141	68	146
-----Kommunereform, færre kommuner-----			
2019	250	63	106
2018	146	76	200
2017	99	88	239
2016	61	53	314
2015	134	76	218

Tabell 6 – Korrigert netto driftsresultat som andel av driftsinntekter 2015 – 2022, antall kommuner etter kategori. Sammenstilt av KS basert på tall fra SSB Kostra

217 kommuner (61 pst) har et netto driftsresultat i 2022 som isolert indikerer større grad av økonomisk handlingsrom (over 2 pst av inntektene). Dette er en reduksjon i andelen kommuner med 10 prosentpoeng fra foregående år. 85 kommuner (24 prosent) hadde et resultat i 2022 som indikerer begrenset økonomisk handlingsrom (under 1 pst av driftsinntektene). Til sammenligning var det 69 kommuner (19 prosent) som hadde et netto driftsresultat under 1 prosent av driftsinntektene i 2021. Både i 2021 og 2022 har kommunene fått betydelig høyere skatteinntekter enn anslått, og en

⁸ I analysen ses det på netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger, mens TBU benytter netto driftsresultat. Over tid vil en kunne forvente at disse størrelsene ikke avviker vesentlig fra hverandre, men det kan være betydelige forskjeller i enkeltår.

stor andel ble også først kjent mot slutten av året. Samtidig har prisveksten i begge årene vært høyere enn anslått, og særlig sterk var denne ekstra prisveksten i 2022. I tillegg har 2020 - 2022 vært spesielle år som følge av covid-19 pandemien, og det kan ikke ses bort fra at dette også har virket inn på det økonomiske resultatet fra driften.

Disposisjonsfond

Størrelsen på disposisjonsfondet benyttes også som indikator for økonomisk handlingsrom i KS' analyse. Bakgrunnen for dette er at fondet på kort sikt kan benyttes til å dekke opp for uforutsette negative utslag i økonomien (f.eks. uforutsett økning i rentenivået eller nedgang i skatteinntekter). For kommuner med akkumulert regnskapsmessig merforbruk⁹ betraktes dette som negativt disposisjonsfond i analysen.

I KS' analyse av økonomisk handlingsrom er korrigert disposisjonsfond på 5 prosent av driftsinntektene eller lavere ansett som en indikasjon på begrenset økonomisk handlingsrom isolert sett. Nivået på 5 prosent er derfor satt til indikatorverdien 1 i analysen, slik at det blir sammenlignbart med et netto driftsresultat på 1 prosent av driftsinntektene. For hvert prosentpoeng disposisjonsfondet avviker fra 5 prosent av driftsinntektene gis det i indikatoren for disposisjonsfond et fradrag eller tillegg på 0,33 prosentpoeng.

Korrigert disposisjonsfond på mellom 5 og 8 prosent vil med denne tilnærmingen isolert sett være indikasjon på moderat økonomisk handlingsrom, mens korrigert disposisjonsfond over 8 prosent blir en indikasjon på større grad av økonomisk handlingsrom.

Disposisjonsfond inkl. samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk

	Lavere enn 5 pst av driftsinntekter	5 - 8 pst av driftsinntekter	Høyere enn 8 pst av driftsinntekter
2022	50	36	269
2021	58	42	256
2020	73	55	227
-----Kommunereform, færre kommuner-----			
2019	93	70	256
2018	69	77	276
2017	90	77	259
2016	108	93	227
2015	162	90	176

Tabell 7 – Disposisjonsfond som andel av driftsinntekter 2015 – 2022, antall kommuner etter kategori. Sammenstilt av KS basert på tall fra SSB Kostra

50 kommuner (14 pst) hadde i 2022 disposisjonsfond på under 5 prosent av driftsinntektene, hvilket er en nedgang fra 2021 på 8 kommuner eller 2 prosentpoeng. 76 prosent av kommunene hadde i 2022 et disposisjonsfond på over 8 prosent av driftsinntektene. Andelen kommuner med et korrigert disposisjonsfond over 8 prosent av kommunene har også økt markert de senere årene. Dette er en klar indikasjon på at kommunene har benyttet de gode driftsresultatene i mange av årene etter 2015 til å styrke sine reserver, og dermed også styrke sitt økonomiske handlingsrom.

⁹ Inntil 2019 ble det også tatt hensyn til regnskapsmessig mindreforbruk, men dette er et regnskapsbegrep som ikke lenger er i bruk med ny kommunelov fra 2020.